

Національна комісія,
що здійснює державне
регулювання у сфері
ринків фінансових послуг

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Вступ

Установи недержавного пенсійного забезпечення	9
Страхові компанії	15
Кредитні спілки	19
Фінансові компанії	23
Поради споживачу фінансових послуг	27

АДРЕСА НАЦІОНАЛЬНОЇ КОМІСІЇ,
ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРІ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:

вул. Б. Грінченка, 3, Київ, 01001

Тел.: (044) 234-39-46

www.nfp.gov.ua

РЕЖИМ РОБОТИ СЕРВІСНОГО ЦЕНТРУ:

Пн.-чт. – з 09:00 до 18:00

Пт. – з 09:00 до 16:45

Обідня перерва – з 13:00 до 13:45

Сб., нд. – вихідні

Телефон Гарячої лінії: (044) 234-99-07

ВСТУП

Всі ми, так чи інакше, є споживачами фінансових послуг. Багато людей зберігають гроші на депозиті чи отримують кредит, сплачують пенсійному фонду внески або укладають угоду страхування подорожі за кордон – усе це є фінансовими послугами.

Споживачі фінансових послуг зазвичай не мають достатньої інформації та знань для обґрунтованого вибору послуги, не завжди можуть оцінити рівень власних ризиків і свої майбутні зобов'язання, а також порівняти умови послуг від різних компаній.

Якщо Ви не можете захистити свої права на ринку фінансових послуг через незнання законів, то ставте під загрозу свій добробут!

Скажімо, Ви уклали договір про участі у фонді фінансування будівництва та хочете більше дізнатися про забудовника. Але управитель фонду відмовляється надати інформацію, посилаючись на те, що укладеним договором це не передбачено. Такі дії управителя є порушенням законодавства, оскільки надання інформації про забудовника на вимогу довірителя є обов'язковим. Якщо ж Ви, наприклад, не знаєте всіх умов договору страхування, то після страхового випадку Ваші очікування можуть бути невиправданими.

Сьогодні зустрічаються рекламні оголошення на кшталт «Гроші готівкою без застави, без довідки про доходи, без поручителів» або «Кредити швидко та дешево». Установи, які пропонують ці послуги, часто використовують назви, подібні до назв відомих банків та небанківських фінансових установ. Звичайно за такими вивісками стоять шахраї, які обіцяють надати кредит лише після сплати клієнтом певної суми (за надання кредиту). Як тільки клієнт укладає кредитний договір та сплачує кошти, від нього починають вимагати сплати відсотків за ще не наданим кредитом, але самого кредиту клієнт так і не отримує.

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Якщо права споживачів детально описані в Законі України «Про захист прав споживачів», то норми захисту прав споживачів саме фінансових послуг містяться в багатьох законах, які регулюють фінансову сферу.

Кількість та характер звернень споживачів до регулятора ринку небанківських фінансових послуг свідчать про недостатній рівень інформаційного забезпечення споживачів фінансових послуг та необхідність підвищувати фінансову грамотність. Вона сприятиме посиленню довіри громадян до фінансового сектору та дозволить активно використовувати вільні кошти населення як інвестиційні ресурси для розвитку економіки.

Ваше фінансове сьогодення і майбутнє залежить від рівня Вашої особистої фінансової грамотності, зокрема від уміння захистити свої гроші. Незнання фінансового ринку, специфіки і відмінностей фінансових послуг може зробити Вас жертвою шахраїв.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ*

РИНКИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ – сфера діяльності учасників ринків фінансових послуг з метою надання та споживання певних фінансових послуг. До ринків фінансових послуг належать професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій з цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів.

ФІНАНСОВА УСТАНОВА – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов’язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, – інші послуги (операції), пов’язані з наданням фінансових послуг.

КРЕДИТНА УСТАНОВА – фінансова установа, яка відповідно до закону має право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на власний ризик.

ФІНАНСОВА ПОСЛУГА – операції з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – і за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутку або збереження реальної вартості фінансових активів.

ФІНАНСОВИЙ КРЕДИТ – кошти, які надаються у позику юридичній або фізичній особі на визначений строк та під процент.

ФІНАНСОВІ АКТИВИ – кошти, цінні папери, боргові зобов’язання та право вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів.

УЧАСНИКИ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ – особи, які відповідно до закону мають право надавати фінансові послуги на території України; особи, які провадять діяльність з надання посередницьких послуг на ринках фінансових послуг; об’єднання фінансових установ, включені до реєстру саморегулівних організацій, що ведеться органами, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг; споживачі фінансових послуг.

* – відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ:

1 Національним банком України

– щодо ринку
банківських послуг та
діяльності з переказу
коштів;

2 Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку

– щодо ринків цінних паперів та
похідних цінних паперів
(деривативів);

3 Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг,

– щодо інших ринків
фінансових послуг.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), регулює небанківський фінансовий сектор України, до якого входять:

- страхові компанії,
- кредитні спілки та інші небанківські кредитні установи,
- юридичні особи публічного права, що надають фінансові послуги,
- недержавні пенсійні фонди та їх адміністратори,
- ломбарди,
- фінансові компанії, що надають такі послуги як фінансовий лізинг, факторинг, поруки та гарантії,
- юридичні особи без статусу фінансової установи, які мають право надавати певні види фінансових послуг (фінансовий лізинг).

Нацкомфінпослуг створена відповідно до Указу Президента України від 23 листопада 2011 року № 1070. Одним із основних її завдань є нагляд за наданням фінансових послуг та захист прав споживачів фінансових послуг у межах своїх повноважень.

Нацкомфінпослуг постійно веде роботу із споживачами фінансових послуг для захисту їхніх інтересів. Усі звернення громадян України до Нацкомфінпослуг реєструються, на кожне дається повна і мотивована відповідь.

2 липня 2013 року Нацкомфінпослуг створила **Сервісний центр для учасників ринків фінансових послуг**, у якому громадяни можуть отримати допомогу з оформлення та подачі звернень (заяв, скарг, клопотань) та інформацію про строки прийняття рішень за результатами опрацювання звернень і щодо попереднього запису на прийом до Голови та членів Нацкомфінпослуг, а також зареєструвати звернення.

УСТАНОВИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Щоб забезпечити собі достатній рівень життя після закінчення трудової діяльності, українські громадяни мають право отримувати, поряд із державною, пенсію з недержавного пенсійного фонду – за умови участі у такому фонді.

В Україні пенсійна система складається з трьох рівнів.

1

ПЕРШИЙ РІВЕНЬ

- солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, в якій усі кошти, що перераховуються підприємствами та застрахованими особами до Пенсійного фонду України, одразу ж виплачуються нинішнім пенсіонерам.

2

ДРУГИЙ РІВЕНЬ, який планується запровадити

- накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Частина обов'язкових пенсійних відрахувань (до 7% від заробітної плати працівника) буде спрямована на індивідуальні накопичувальні рахунки громадян. Ці кошти інвестуватимуться в українську економіку, а інвестиційний дохід збільшуватиме розмір майбутніх пенсійних виплат.

3

ТРЕТИЙ РІВЕНЬ

- система недержавного пенсійного забезпечення, в якій можуть добровільно брати участь як фізичні особи, так і юридичні особи-роботодавці для отримання додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

НЕДЕРЖАВНИЙ ПЕНСІЙНИЙ ФОНД (НПФ) – юридична особа, яка має статус неприбуткової організації (непідприємницького товариства), функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам зазначеного фонду у порядку, визначеному Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення».

УЧАСНИКОМ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ є фізична особа, на користь якої сплачуються пенсійні внески до НПФ та яка має (або набуде) право на одержання пенсійних виплат з цього фонду.

ВКЛАДНИКОМ ФОНДУ є особа, яка сплачує пенсійні внески на користь учасника фонду шляхом перерахування коштів до пенсійного фонду відповідно до умов пенсійного контракту та закону. Цими вкладниками можуть бути сам учасник фонду або його дружина (чоловік), діти, батьки та роботодавець, а також професійне об'єднання, членом якого він є. Учасник будь-якого НПФ може бути одночасно його вкладником.

Розмір пенсійних виплат з НПФ визначається виходячи з суми накопичених коштів учасника, яка залежить від розміру пенсійних внесків, терміну їх накопичення та розподіленого інвестиційного доходу.

УСТАНОВИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ПЕРЕВАГИ НПФ:

- НПФ – найкращий засіб для людини, поки вона працює, накопичити кошти та забезпечити собі гідний рівень життя на пенсії;
- кошти, які накопичуються на індивідуальному пенсійному рахунку, разом з коштами інших учасників інвестуються заради отримання інвестиційного доходу;
- усі кошти, що обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку учасника фонду, є його власністю незалежно від того, хто платив внески – сам учасник, його роботодавець чи родичі;
- можна самостійно обрати розмір пенсійних внесків та періодичність їх сплати (щомісяця, щоквартально, щороку) відповідно до укладеного з НПФ пенсійного контракту;
- інвестиційний дохід від здійснення операцій з активами фонду (за мінусом витрат на обслуговування фонду) повністю розподіляється між учасниками фонду;
- розмір недержавної пенсії, яку отримуватиме учасник НПФ, ніяк не впливає на розмір державної пенсії;
- пенсійні внески до НПФ не оподатковуються;
- виплата недержавної пенсії розпочинається з дня досягнення учасником фонду того віку, який визначений у його заяві. Пенсійний вік, що визначається учасником фонду, може розпочинатися пізніше або максимум на 10 років раніше, ніж той вік, який надає право на державну пенсію;
- заборонено проголошення банкрутства НПФ – існує особлива процедура переведення пенсійних коштів з однієї пенсійної установи до іншої, яка унеможливлює втрату пенсійних коштів кожного учасника НПФ;
- прозорість НПФ: вкладники та учасники фонду можуть отримати необхідну інформацію про його діяльність, а учасники фонду – також про поточний стан свого пенсійного рахунку (у тому числі про інвестиційний дохід), а в разі необхідності – перевести свої кошти до іншого НПФ;
- для збереження коштів учасників від інфляції НПФ має розподіляти їх по різних інвестиційних інструментах відповідно до законодавства (показник надійності фонду: чим більша кількість інвестиційних кошків, у які розкладені накопичення учасників, тим краще);

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

- пенсійні кошти учасника можуть успадковувати його спадкоємці;
- законодавчі вимоги щодо функціонування НПФ та багатоступеневий контроль у системі недержавного пенсійного забезпечення створюють належний рівень захисту пенсійних заощаджень громадян.

Для управління та контролю за діяльністю НПФ утворюється рада пенсійного фонду. Ця рада може у будь-який час замінити компанії, що обслуговують НПФ, якщо їхня діяльність буде визнана неефективною. Рада фонду затверджує інвестиційну декларацію, яка визначає напрями інвестування пенсійних активів.

У НПФ захист пенсійних активів забезпечується чітким розподілом повноважень та високими кваліфікаційними вимогами до компаній, що обслуговують НПФ, повною прозорістю їхньої діяльності завдяки запровадженню систем обов'язкової звітності та оприлюднення інформації про діяльність НПФ. Законодавчі вимоги до капіталів таких компаній та їх майнової відповідальності є досить жорсткими, адже кожна юридична особа, що здійснює обслуговування НПФ, відповідає перед пенсійним фондом своїм майном за збереження та цільове використання належних учасникам пенсійних накопичень.

Держава здійснює постійний нагляд за діяльністю НПФ і суб'єктів системи: діяльність НПФ та адміністраторів контролює Нацкомфінпослуг, діяльність компаній з управління активами та зберігачів – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а діяльність зберігачів – Національний банк України.

УСТАНОВИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

НЕДОЛІКИ НПФ:

- накопичувальна система не має механізму перерозподілу коштів від учасників з високими доходами учасникам з низькими доходами, оскільки пенсії залежать виключно від внесків, сплачених кожною особою;
- працюючі інваліди, безробітні і жінки, які виховують дітей, до досягнення пенсійного віку не зможуть накопичити достатньо грошей для отримання пристойних виплат;
- система може опинитися під загрозою в період тривалої високої інфляції або серйозної кризи фінансових ринків;
- ризик зменшення вартості пенсійних активів через об'єктивні зміни на фінансовому ринку покладається на самого учасника фонду.

НА ЩО ТРЕБА ЗВЕРНУТИ УВАГУ ПІД ЧАС ОБИРАННЯ НПФ

До підписання будь-якого договору та користування будь-якою послугою:

- необхідно перевірити, що фінансова установа має всі дозвільні документи:
  - свідоцтво про внесення інформації про НПФ до Державного реєстру фінансових установ (видається Нацкомфінпослуг);
  - відповідні ліцензії осіб, які надають послуги НПФ, зокрема адміністратора НПФ (ліцензія на провадження діяльності з адміністрування пенсійних фондів), осіб, що здійснюють управління активами НПФ (ліцензія на провадження професійної діяльності на ринку цінних паперів – діяльності з управління активами), та зберігача (ліцензія на провадження діяльності на ринку цінних паперів – депозитарної діяльності зберігача цінних паперів);

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

- слід звернути особливу увагу на осіб, що обслуговують НПФ, зокрема на компанію з управління активами, яка інвестуватиме кошти, та банк, в якому зберігаються пенсійні кошти. Їхній досвід, ділова репутація та професіоналізм суттєво впливають на розмір пенсійних накопичень, які складаються не тільки з внесків, а також і з інвестиційного доходу. Досвідчені компанії розміщують інформацію про свою діяльність на власних сайтах, у тому числі про результати обслуговування НПФ;
- необхідно уважно ознайомитися з договорами, які укладаються з фінансовою установою;
- треба отримати інформацію про діяльність пенсійного фонду, яка оприлюднюється, звернути увагу на показники діяльності НПФ з початку діяльності до останнього дня звітного кварталу, зокрема на:
  - кількість учасників та кількість вкладників-юридичних осіб;
  - пенсійні внески та пенсійні виплати;
  - загальну вартість та чисту вартість активів;
  - чисту вартість одиниці пенсійних активів;
  - зміну чистої вартості пенсійних активів (зростання чи зменшення);
  - обсяг переведених пенсійних коштів з пенсійного фонду.

Одним із важливих показників, що характеризує діяльність НПФ, є чиста вартість одиниці пенсійних активів, яка визначається шляхом ділення чистої вартості активів на загальну кількість одиниць пенсійних активів на день підрахунку. Це показник ефективності інвестування пенсійних коштів: чим більшою є чиста вартість одиниці пенсійних активів, тим більше коштів міститься на індивідуальних пенсійних рахунках учасників пенсійного фонду.

Захистити свої вклади можливо – необхідно відповідально підійти до вибору недержавного пенсійного фонду!

СТРАХУВАННЯ – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Основною метою страхування є забезпечення захисту майнових інтересів страховальників.

СТРАХУВАЛЬНИКИ – юридичні і фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страховальниками відповідно до законодавства України.

СТРАХОВИКАМИ (тими, хто надає послуги страхування **чужого** майна та інтересів), **тобто страховими компаніями**, в Україні можуть бути лише фінансові установи, регулювання та нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг, інформація про які внесена до Державного реєстру фінансових установ та які отримали відповідну ліцензію.

Страхування може бути добровільним чи обов'язковим.

МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ – страхування, пов'язане з володінням, користуванням і розпорядженням майном.

СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ – страхування, пов'язане з відшкодуванням страховальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі.

ОСОБИСТНЕ СТРАХУВАННЯ – страхування, пов'язане з життям, здоров'ям, працевздатністю та пенсійним забезпеченням.

СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ – це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку. Умови договору страхування життя можуть також передбачати обов'язок страховика здійснити страхову виплату у разі нещасного випадку, що стався із застрахованою особою, та (або) хвороби застрахованої особи.

ПЕРЕВАГИ СТРАХУВАННЯ:

- простота та доступність населенню послуг страхування;
- розгалужена мережа представництв страховиків по всій країні;
- можливість для громадян сплачувати страхові платежі частинами (в розстрочку, без збільшення вартості страхового платежу);
- можливість отримання якісних послуг, вартість яких перевищує розмір страхового платежу (наприклад, у випадку медичного страхування);
- можливість отримати не лише страховий захист на випадок настання визначених у договорі страхування життя подій, але й накопичену страхову суму та додатковий інвестиційний дохід (бонуси) після закінчення цього договору.

НЕДОЛІКИ СТРАХУВАННЯ:

- відсутність досконалості системи гарантування страхової виплати;
- наявність недобросовісних страховиків.

СТРАХОВІ КОМПАНІЇ

НА ЩО ТРЕБА ЗВЕРНУТИ УВАГУ, ОБИРАЮЧИ СТРАХОВУ ПОСЛУГУ

До підписання будь-якого договору та користування будь-якою послугою:

- ознайомитись із Законами України «Про страхування», «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» та правилами страховика, які повинні бути зареєстровані в Держфінпослуг або Нацкомфінпослуг;
- ознайомитися з відповідними ліцензіями страхової компанії, які видані Держфінпослуг або Нацкомфінпослуг та повинні бути розміщені для огляду в приміщенні страхової компанії;
- у разі сумнівів щодо конкретного страховика ознайомитися з інформацією про нього в Державному реєстрі фінансових установ на сайті www.nfp.gov.ua;
- уважно ознайомитися з умовами договору страхування та правилами страхування, відповідно до яких укладаються такі договори;
- страховик повинен надати страхувальнику додаткову інформацію про:
  - страхову послугу, яка пропонується клієнту, із зазначенням вартості цієї послуги для клієнта (якщо інше не передбачено законами з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг);
  - умови надання додаткових послуг та їх вартість;
  - порядок сплати податків і зборів за рахунок фізичної особи в результаті отримання страхової послуги;
  - правові наслідки та порядок здійснення розрахунків з фізичною особою внаслідок дострокового припинення надання страхової послуги;
  - механізм захисту страховиком прав споживачів та порядок урегулювання спірних питань, що виникають у процесі надання страхової послуги;
  - реквізити органу, який здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг (адреса, номер телефону тощо).

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Не укладайте договір страхування на вулиці або в непристосованих для цього приміщеннях, а відвідайте офіс страхової компанії, зверніться до брокера або страховогого агента для отримання консультації стосовно договору страхування.

Також **необхідно знати**, що при обов'язковому страхуванні (наприклад, цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів) у разі відсутності договору такого страхування настає відповідальність, встановлена законодавством України. А добровільне страхування означає, що особа самостійно обирає, страхуватися їй чи ні.

Якщо будь-яка умова договору страхування не є зрозумілою для Вас, необхідно попросити роз'яснення і відповідні документи у співробітників страхової компанії, а також з'ясувати всі питання, які Вас цікавлять. Якщо Ви не отримуєте відповідей на свої питання, то краще відкласти укладення договору страхування.

КРЕДИТНІ СПІЛКИ

КРЕДИТНА СПІЛКА – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Основними видами діяльності кредитних спілок є:

- надання кредитів своїм членам на умовах платності, строковості та забезпеченості в готівковій та безготівковій формі;
- залучення на договірних умовах внесків (вкладів) своїх членів на депозитні рахунки як у готівковій, так і в безготівковій формі.

ПЕРЕВАГИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК:

- всі члени кредитної спілки є її співвласниками, що дає можливість кожному члену кредитної спілки впливати на її діяльність;
- більшість кредитних спілок створюються в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці (області, району) або на базі підприємств, навчальних закладів чи інших юридичних осіб, професійних спілок, громадських чи релігійних організацій, що дозволяє кредитній спілці мати індивідуальний підхід до кожного члена спілки;
- кредитна спілка в сільській місцевості часто є єдиною доступною фінансовою установою, до якої можуть звернутися мешканці зі своїми потребами;
- кредитні спілки здебільшого працюють з малозабезпеченим населенням;
- легкий доступ населення до кредитного ресурсу.

НЕДОЛІКИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК:

- відсутність гарантії повернення членам кредитних спілок їхніх внесків (вкладів) на депозитні рахунки у зв'язку з відсутністю єдиної державної системи гарантування таких внесків (вкладів);
- член кредитної спілки ризикує внесеними коштами, як і будь-який власник підприємства, бо він не є клієнтом, як у банку, а безпосередньо бере участь в управлінні кредитною спілкою.

НА ЩО ТРЕБА ЗВЕРНУТИ УВАГУ, ОБИРАЮЧИ КРЕДИТНУ СПІЛКУ

До підписання будь-якого договору та користування будь-якою послугою:

- необхідно перевірити, чи включена кредитна спілка до Державного реєстру фінансових установ, який ведеться Нацкомфінпослуг, на сайті www.nfp.gov.ua, та чи має вона свідоцтво про внесення інформації до Державного реєстру фінансових установ;
- поцікавитися, скільки років кредитна спілка працює на ринку і якими є відгуки та рекомендації її членів;
- якщо Ви плануєте розмістити кошти на депозитний рахунок у кредитній спілці, треба перевірити чинність її ліцензії на здійснення діяльності кредитних спілок із залученням внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки;
- уважно ознайомитися з договорами, які Ви укладаєте з кредитною спілкою.

Рішення про отримання кредиту –
це відповідальне рішення!

Всі позичальники повинні розуміти, що кредит легше отримати, ніж його погашати. Перед отриманням кредиту необхідно:

- оцінити свої потреби в кредиті та можливості його своєчасного обслуговування (погашення);
- розрахувати свої фінансові можливості виходячи з дохідної та видаткової частин сімейного бюджету;
- проаналізувати свій бюджет з урахуванням зростання видатків – на майбутні платежі по кредиту;
- розуміти, що отримання кредиту передбачає обов'язок повернути у встановлені договором строки основну суму боргу (сума, яка була отримана від організації), а також сплатити відсотки за користування кредитом.

КРЕДИТНІ СПІЛКИ

Для прийняття виваженого рішення взяти споживчий кредит необхідно отримати від співробітників фінансової установи вичерпну інформацію про умови кредитування, зокрема про всі без винятку платежі, які пов'язані з отриманням, обслуговуванням та погашенням кредиту.

Зверніть увагу: **відповідно до статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів»** кредитодавець перед укладенням договору про надання споживчого кредиту зобов'язаний повідомити споживача у письмовій формі про орієнтовну сукупну вартість кредиту (у процентному значенні та грошовому виразі) з урахуванням відсоткової ставки за кредитом та вартості всіх послуг (реєстратора, нотаріуса, страховика, оцінювача тощо), пов'язаних з одержанням кредиту та укладенням договору про надання споживчого кредиту.

Ваше право на отримання своєчасної (ще до укладення кредитного договору), повної, необхідної, доступної та достовірної інформації закріплене **Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (стаття 12)**. Така інформація повинна забезпечувати правильне розуміння суті фінансової послуги без нав'язування її придбання.

Відповідно до закону споживачі мають право на:

- захист своїх прав державою;
- належну якість обслуговування;
- звернення до суду та інших уповноважених державних органів за захистом порушених прав;
- об'єднання в громадські організації споживачів (об'єднання споживачів).

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Обов'язково зверніть увагу на базу розрахунку платежів, тобто суму, на підставі якої робитиметься розрахунок Ваших платежів. Зокрема, це може бути сума наданого кредиту, сума непогашеного кредиту або фіксована сума тощо. Окрім умови кредитування можуть діяти впродовж лише частини строку користування кредитом.

Перед підписанням кредитного договору ретельно вивчіть його зміст. Якщо у Вас є така можливість, візьміть проект кредитного договору (до його підписання) додому для більш уважного вивчення тих умов, які встановлюють Ваші зобов'язання. Переконайтесь, що запропонований кредитною спілкою для підписання зміст кредитного договору не містить незрозумілих для Вас умов.

Якщо будь-яку умову кредитування Ви не зрозуміли, просіть роз'яснення і відповідні документи у співробітників кредитної спілки, з'ясуйте і уточнюйте всі питання, які Вас цікавлять. Якщо ж Ви не одержали необхідного роз'яснення, краще відкладіть рішення про отримання кредиту.

Членам кредитної спілки слід пам'ятати, що відсотки нараховуються та сплачуються в обов'язковому порядку тільки на внесок (вклад) на депозитний рахунок. Відсотки за пайовими внесками можуть бути виплачені у разі наявності у кредитної спілки нерозподіленого доходу. У разі якщо за результатом діяльності протягом фінансового року у кредитної спілки відсутній нерозподілений дохід, ця спілка не сплачує відсотків за пайовими внесками.

!
**БУДЬТЕ
УВАЖНІ!**

Внесок (вклад) на депозитний рахунок повинен бути оформленний відповідним договором із кредитною спілкою про залучення внеску (вкладу) на депозитний рахунок. А пайові членські внески, у тому числі додаткові, залучаються кредитною спілкою на бездоговорній основі.

ФІНАНСОВІ КОМПАНІЇ

ДО УЧАСНИКІВ РИНКУ, ЯКІ МОЖУТЬ НАДАВАТИ НАСЕЛЕННЮ ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ, НАЛЕЖАТЬ:

- фінансові компанії (в тому числі управителі);
- довірчі товариства;
- ломбарди;
- юридичні особи – суб’єкти господарювання, які за своїм правовим статусом не є фінансовими установами, але мають визначене законами та нормативно-правовими актами Нацкомфінпослуг право надавати послуги з фінансового лізингу (лізингодавці).

Зазначені фінансові установи мають право надавати такі послуги:

- довірче управління фінансовими активами;
- залучення фінансових активів із наступним їх поверненням;
- фінансовий лізинг;
- надання коштів у позику, зокрема на умовах фінансового кредиту;
- надання гарантій та поручительств;
- обмін валют та переказ коштів (контроль за дотриманням вимог законодавства при наданні цих фінансових послуг здійснює Національний банк України);
- факторинг;
- адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах.

ПЕРЕВАГИ ФІНАНСОВИХ КОМПАНІЙ ТА ЛОМБАРДІВ:

- надання різноманітних видів фінансових послуг, що дають змогу задовольнити потреби споживачів;
- можливість отримання «швидких кредитів» під заставу майна для вирішення невідкладних фінансових питань;
- фонди фінансування будівництва та фонди операцій з нерухомістю – вигідний спосіб придбання житла за прийнятною ціною.

НЕДОЛІКИ ФІНАНСОВИХ КОМПАНІЙ ТА ЛОМБАРДІВ:

- низький рівень стійкості до кризових явищ;
- невисокий рівень капіталізації фінансових компаній;
- недостатня прозорість і відкритість у взаєминах із споживачами фінансових послуг.

Відповідно до **Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»** фінансові послуги мають право надавати фінансові установи, а також, якщо це прямо передбачено законом, фізичні особи-підприємці, і цей вид діяльності (надання фінансових послуг) має бути виключним видом діяльності таких фінансових установ.

Сьогодні є поширеною практика незаконного надання суб'єктами господарювання таких послуг як адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах, без статусу фінансової установи та ліцензії від Нацкомфінпослуг. Такі несумлінні суб'єкти господарювання нерідко створюють схеми залучення коштів громадян, відомі як «надання позик (кредитів) шляхом адміністрування коштів учасників груп». Як правило, такі схеми спрямовані на ошукування громадян, які через життєві обставини терміново потребують грошових коштів (наприклад, на лікування), але не можуть отримати кредит в банку чи іншій фінансовій установі.

ФІНАНСОВІ КОМПАНІЇ

Підписуючи будь-який договір про надання фінансових послуг, будьте уважними та чітко розумійте його умови (права та обов'язки сторін, строк дії договору та умови його розірвання).

НА ЩО ТРЕБА ЗВЕРНУТИ УВАГУ СПОЖИВАЧУ ФІНАНСОВОЇ ПОСЛУГИ До укладення (підписання) договору про надання фінансових послуг:

- переконайтесь, що юридична особа, з якою Ви укладаєте договір:
  - є фінансовою установою;
  - внесена до Державного реєстру фінансових установ (на сайті www.nfp.gov.ua) та/або
  - має відповідну ліцензію на надання фінансових послуг.

Якщо Вам пропонують укласти договір, яким передбачено, що для отримання майбутнього кредиту потрібно сплатити певні внески (вступні, адміністративні, щомісячні, за консультаційні послуги тощо), будьте вдвічі обережніші. Вас намагаються ввести в оману!

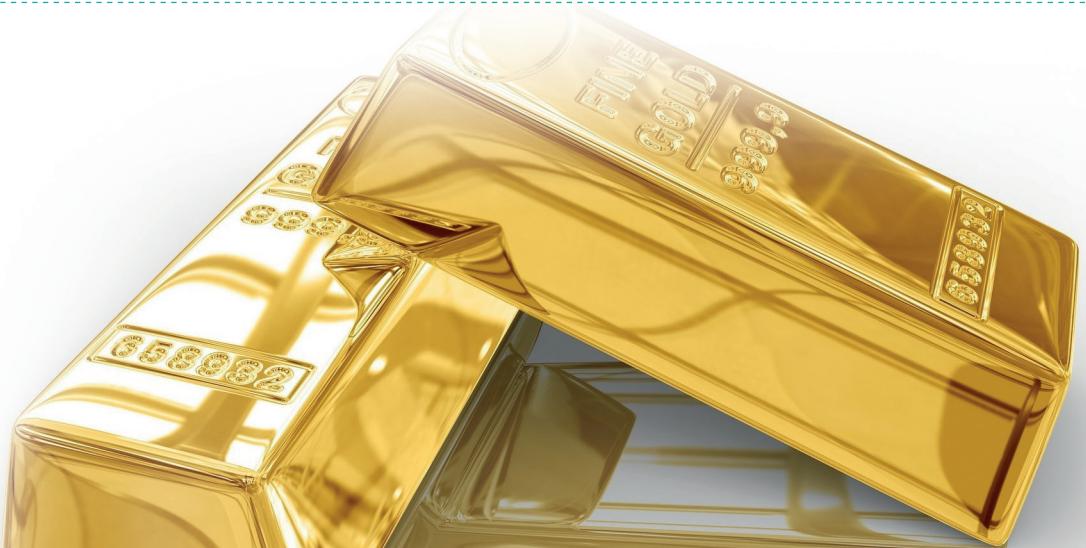
Зазвичай шахраї не мають наміру видати Вам кредит, але намагаються переконати, що Ваша черга на отримання кредиту ще не надійшла, що треба трішки почекати, що невдовзі обов'язково отримаєте кредит, але для цього потрібно продовжувати сплачувати щомісячні внески. Якщо ж Ви не сплатите, з Вами просто розірвуть договір, тому що в ньому напевно є відповідний пункт, який Ви не помітили, коли підписували.

ТАК ДІЮТЬ І ФІНАНСОВІ ПІРАМІДИ!

Вони збирають гроші довірливих громадян і в найкращому випадку надають кредити невеликій групці осіб за рахунок грошей великої кількості інших людей, а в найгіршому випадку просто збирають гроші і нікому нічого не видають. Фінансові піраміди обіцяють надвисокі прибутки, яких неможливо досягти шляхом інвестування. Такі прибутки можуть виникнути тільки у разі перерозподілу грошей великої кількості людей на користь невеликої. Будь-яка фінансова піраміда рано чи пізно розвалюється, тому що грошей на всіх не вистачає. Строк існування такої піраміди – 3-9 місяців.

Щоб не стати жертвою фінансової піраміди, передусім треба уважно прочитати договір, який Вам пропонують укласти, та розуміти, що саме Ви підписуєте.

ПОРАДИ СПОЖИВАЧУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Недобросовісні особи йдуть на будь-які хитрощі, щоб отримати Ваші гроші. Текст договору з ними зазвичай надрукований таким дрібним шрифтом, що його можна прочитати хіба що під мікроскопом. У такому договорі викладаються заплутані посилення одного пункту на інший, із хитро замаскованими умовами, які важко зрозуміти навіть досвідченому юристу. Усе це робиться з єдиною метою – уникнути в подальшому відповідальності та на цілком законних підставах не повернати Ваших грошей, адже Ви погодилися з цими умовами і поставили свій підпис під договором.

Дуже часто є незрозумілим, з якою самою юридичною особою громадянин підписує угоду: на бланку угоди розміщений логотип одного суб'єкта господарювання, на початку тексту угоди стороною є вже інша юридична особа, в кінці тексту угоди вказані реквізити і адреса якоїсь третьої особи, а печатка – взагалі четвертої. Це робиться з метою заплутати Вас та ускладнити захист Ваших прав у подальшому!

НЕ ПІДПИСУЙТЕ

жодного договору про надання
фінансових послуг
**без ретельного
ознайомлення** та
повного розуміння його
змісту!

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

У будь-якому разі не укладайте жодних подібних угод у великих супермаркетах, торговельно-розважальних центрах, у вуличних кіосках та підземних переходах. Уникайте укладення договорів про надання фінансових послуг на масових акціях, презентаціях, майстер-класах та інших подібних заходах, на яких присутні багато людей. Такі методи недобросовісні ділки використовують для того, щоб приспати Вашу пильність і обережність.

Краще взяти примірник договору із собою, уважно і не кваплячись прочитати його, порадитися з юристами. Варто замислитися над тим, чи зможете Ви повернути свої гроші, якщо відмовитеся від договору та послуг, які пропонуються. Якщо відповіді на свої запитання Ви не можете знайти, ризик втратити свої гроші занадто великий.

ВИ МОЖЕТЕ ПЕРЕВІРИТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО ФІНАНСОВУ УСТАНОВУ В ІНТЕРНЕТІ:

- на сайті www.nfp.gov.ua в рубриці «Державний реєстр фінансових установ/ Комплексна інформаційна система»;
- на сайті Державного підприємства «Інформаційно-ресурсний центр» www irc.gov.ua в рубриці «Пошук в ЕДР».

ПОРАДИ СПОЖИВАЧУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Перш ніж довірити кошти будь-якій фінансовій організації, слід перевірити наявність у неї ліцензії та дізнатися про досвід її роботи, оскільки більшість шахраїв посилаються на свій «міжнародний статус», хоча насправді їхні вивіски існують лише тиждень чи місяць та зникнуть, як тільки вони зберуть гроші довірливих громадян.

Не довіряйте реклами, яка заради приваблювання клієнтів може бути недобросовісною: наприклад, у рекламному тексті використовується абревіатура «Б. А. Н. К.» (це нібіто означає «Більш актуально, ніж кредит») із додаванням слів, що нагадують найменування відомих банків.

Не довіряйте порадам незнайомців. Шахраї часто використовують буцімто сторонніх (підставних) людей, які розповідають потенційним клієнтам про те, як вони вдалоскористалися послугами цієї юридичної особи, як одразу отримали великий кредит і як платять невеликі відсотки на погашення цього кредиту. Вони казатимуть, що у Вас теж все буде чудово: необхідно тільки підписати договір, заплатити вступний внесок – і кредит майже у Вашій кишені!

Якщо під час спілкування з представником юридичної особи, яка пропонує фінансові послуги, Вам говорять, що сьогодні останній день, коли умови дуже вигідні, або що тільки сьогодні є якась пільга (наприклад, менший вступний внесок або консультаційні послуги безкоштовні), а завтра цих пільг вже не буде, – теж будьте обережні!

Не треба копіювати і довіряти третім особам свої документи чи їх копії – ними можуть скористатися шахраї для оформлення на Ваше ім'я кредиту. У будь-якому випадку втрати паспорта або інших документів необхідно терміново повідомити відповідні правоохоронні органи та фінансові організації.

СПОЖИВАЧУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Сподіваємося, що Ви вже отримали відповіді на більшість запитань про фінансові послуги, які надаються небанківськими фінансовими установами.

Але наступне Ваше завдання як споживача – більше дізнатися про діяльність фінансових установ, про Ваші та їхні права та обов'язки відповідно до законодавства. Це забезпечить ефективність і надійність Ваших фінансових операцій.

Підготовлено за сприяння

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ
(USAID/FINREP-II)